

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора Мішиної Наталі Вікторівни на дисертацію Палюха Андрія Ярославовича на тему «Конституційно-правові засади державної політики у сфері фізичної культури і спорту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

Дисертаційне дослідження Андрія Ярославовича Палюха на тему «Конституційно-правові засади державної політики у сфері фізичної культури і спорту» присвячене проблемам, актуальним як з точки зору конституційно-правової теорії, так і практики державного будівництва, подальшого розвитку громадянського суспільства, гарантування реалізації прав людини.

По-перше, сфера фізичної культури і спорту є надзвичайно важливою у кожній країні світу, і Україна не є виключенням. Адже саме стан розвитку фізичної культури, рівень її популярності серед населення обумовлює стан громадського здоров'я, а також стан гарантування відповідних прав людини.

По-друге, Україна, як і інші країни світу, зазнає істотних обмежень у багатьох сферах, у тому числі у сфері фізичної культури і спорту, у зв'язку з карантинами внаслідок пандемії COVID-19. І вони не могли не вплинути на стан аналізованої у роботі сфери, а отже – у значної кількості населення з'явилися чи загострилися хвороби, пов'язані з гіподинамією та іншими негативними наслідками низької фізичної активності. І це є викликом для сучасної системи охорони здоров'я в Україні, – адже право на охорону здоров'я та медичну допомогу є конституційним правом.

По-третє, триваюча в Україні адміністративна реформа та децентралізаційна реформи активізують питання оновлення системи центральних органів виконавчої влади, питання перерозподілу повноважень, у т.ч. у сфері фізичної культури і спорту, на місцевому рівні (між місцевими

ВДСД НАВС	
Rx. №	2652
30	001 2021 р.
кількість аркушів:	
осн. док.	11 додаток —

органами державної влади та органами місцевого самоврядування). А отже, звернення до сформульованої автором проблематики в межах конституційно-правового дослідження є актуальним та своєчасним.

Автор цілком вірно звернув увагу на те, що «сьогодні конституційно-правові засади державної політики у сфері фізичної культури і спорту потребують наукового переосмислення в умовах відчуття впливу всесвітньої пандемії на здоров'я людини і нації. В Україні саме на державу, в особі відповідних органів публічної влади та їх посадових осіб покладається обов'язок сприяти розвитку фізичного компоненту здоров'я населення, розбудови мережі закладів фізичної культури і спорту» (стор. 22). У зв'язку з цим практичне значення дисертації підвищується, про що свідчать і розміщені у додатках до неї акти про впровадження у практичну діяльність основних наукових розробок автора.

Важливим є й те, що авторські напрацювання, узагальнені у вигляді теоретичних концепцій, що знайшли своє відображення у нормотворчих пропозиціях, стосуються як раз тих нормативних правових актів, внесення змін та доповнень до яких позитивно вплине на громадське здоров'я у цілому та здоров'я окремих громадян України у цілому – це й відповідні положення Конституції України, і положення Закону України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 року, Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року, Закону України «Про громадянство України» від 18 січня 2001 року, інші. Слід підкреслити, що автор не тільки сформулював зміни та доповнення до цих нормативних правових актів, але й ґрунтовно проаналізував поточні редакції цих документів у тій частині, яка дотична до сфери його наукових інтересів.

Про актуальність дисертаційного дослідження А.Я. Палюха свідчить і те, що воно виконано відповідно до Концепції загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, схваленої Законом України від 21 листопада 2002 р. №228-IV, Стратегії

сталого розвитку «Україна 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016р., Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр., затверджених рішенням вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28/1. Тому доробки у цьому напрямі слід всіляко вітати.

А.Я. Палюх обрав об'єктом свого дослідження суспільні відносини, пов'язані із забезпеченням правового регулювання, функціонування і розвитку сфери фізичної культури і спорту, а предметом - конституційно-правові засади державної політики у сфері фізичної культури і спорту. На підставі цього метою роботи визначено обґрунтування концепції комплексного дослідження конституційно-правових засад державної політики у сфері фізичної культури і спорту задля формулювання теоретичних висновків і практичних рекомендацій, пропозицій стосовно вдосконалення законодавства України у даній сфері, підвищення ефективності участі держави у забезпеченні розвитку сфери фізичної культури і спорту, реалізації відповідних прав людини і громадянина. З урахуванням об'єкту і предмету дослідження для досягнення його мети, дисертант сформулював 14 задач, що й обумовили структуру роботи та надали можливість дійти системних висновків при визначенні результатів і обґрунтуванні низки нових положень, які мають важливе значення для науки і практики конституційного права.

Структура дисертації, яка характеризується цілісністю й логічною послідовністю, свідчить про системність представленого дослідження.

У першому розділі автор уміщує свої напрацювання, керуючись підходом «від загального до конкретного», та починає з детальної історіографії досліджень державної політики у сфері фізичної культури і спорту. Варто зауважити, що при цьому автор не обмежується оглядом національної практики (його увагу привертає і доктринальна оцінка зарубіжними вченими досвіду відповідних країн), а також його дослідницька

увага звернена не тільки на конституційно-правові напрацювання в обраній сфері. Зокрема, він звертається до праць фахівців з науки спорту та фізичного виховання, політичних наук, науки державного управління та інших. З числа юридичних наук найбільше уваги приділяється напрацюванням фахівців з теорії держави і права у цій сфері.

Після цього автор звертається до питань генези формування конституційно-правових засад державної політики у сфері фізичної культури і спорту та методології їх дослідження, і логічно переходить до поняттєво-категорійного апарату сфери фізичної культури і спорту. Варто зробити наголос на тому, що А.Я.Палюх ретельно дослідив лише ті термінологічні питання та проблеми, які мають інтерес для фахівців у галузі конституційного права.

У другому розділі автор звертається до питань поняття, системи і змісту конституційно-правових принципів державної політики у сфері фізичної культури і спорту, характеризує міжнародно-правові стандарти у сфері фізичної культури і спорту і оцінює стан їхньої імплементації в Україні. Застосований в процесі проведення дослідження аксіологічний підхід до проблем конституційних основ державної політики у сфері фізичної культури і спорту демонструє як авторську зрілість як науковця, так і наукову ерудицію автора – він віддав належне такій, що склалася в останні роки в конституційно-правовій літературі, тенденції звертатися до правової аксіології, коли йдеться про вирішення важливих наукових проблем. Також привертає увагу та заслуговує на позитивну оцінку авторська увага до міжнародно-правові стандарти у сфері фізичної культури і спорту не тільки у статичності, але й у динаміці. Це надає дослідженню динаміку та свідчить про широкий науковий світогляд автора. Також, це збагачує дослідження, роблячи його багатомірним через згадану міждисциплінарність.

У третьому розділі авторська увага охоплює сучасне конституційно-правове регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні та зарубіжних країнах. Одразу варто наголосити на тому, як елегантно автор

впорався з поставленим перед собою науковим завданням, - адже, назва Розділу 3 «Сучасне конституційно-правове регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні та зарубіжних країнах» може бути застосована в якості теми дослідження на здобуття наукового ступеня як кандидата, так і доктора юридичних наук. А автор ємно та стисло виклав цей матеріал в межах одного розділу, не виходячи за встановлені назвою межі та демонструючи навички тлумачення текстів нормативних актів. У цьому розділі увага послідовно приділяється питанням конституційно-правового регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні, загальної характеристики комплексного міжгалузевого правового регулювання сфери фізичної культури і спорту, а також аналізу досвіду зарубіжних держав у конституційно-правовому регулюванні сфери фізичної культури і спорту.

У четвертому розділі автором застосовано переважно інституційний підхід – він досліджує механізм реалізації конституційно-правових засад державної політики у сфері фізичної культури і спорту в Україні. При цьому належну увагу приділено спочатку системі суб'єктів формування і реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту в Україні, а потім більш детальній характеристиці кожного з елементів цієї системи. Авторський інтерес послідовно викликали роль центральних органів публічної влади України в забезпеченні реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту, роль місцевих органів публічної влади України в процесі реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту. А.Я.Палюх не оминув увагою і діяльність громадських організацій у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Цей розділ дослідження демонструє авторський потенціал як фахівця-конституціоналіста – адже він оминає увагою сферу адміністративно-правових досліджень та послідовно викладає матеріал в межах спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

У п'ятому розділі розміщено авторський погляд на удосконалення конституційно-правових засад розвитку сфери фізичної культури і спорту –

як в аспекті сучасних світових тенденцій розвитку конституційно-правового регулювання державної політики у сфері фізичної культури і спорту, так і в аспекті удосконалення конституційно-правового захисту прав людини і громадянина у сфері фізичної культури і спорту в умовах євроінтеграції та глобалізації.

Вищезазначене свідчить про логічну послідовність дисертаційного дослідження А.Я.Палюха. Усі розділи, підрозділи та інші структурні частини роботи підпорядковані одній, чітко визначеній меті, що деталізується конкретними задачами, які поставив перед собою дисертант.

Структура роботи відповідає меті та задачам дослідження, дозволяє здійснити теоретичне узагальнення і вирішення наукової проблеми, яка полягає в доктринальній оцінці сучасного стану конституційно-правових засад державної політики у сфері фізичної культури і спорту та у розробці напрямів їх подальшого удосконалення.

Результатам дисертаційного дослідження А.Я.Палюха притаманний належний рівень наукової новизни, при цьому положення з різним ступенем наукової новизни містяться в кожному з розділів дисертації.

Переходячи до оцінки новизни викладених у дисертації основних положень, а також висновків та пропозицій слід відзначити, що у дослідженні автор поставив перед собою нерозроблені раніше задачі, розв'язання яких дозволило одержати нові наукові результати і виробити ряд пропозицій. Автором на основі опрацювання значного обсягу наукового та практичного матеріалу сформульовано низку висновків, які мають наукову новизну та належним чином обґрунтовані.

Зокрема, наукову та практичну новизну мають такі висновки та пропозиції А.Я.Палюха, як:

– аргументація тези, що забезпечення конституційно-правових засад сфери фізичної культури і спорту в Україні є одним із стратегічних напрямів державної політики України й полягає у створенні сприятливих умов для усіх учасників фізкультурно-спортивних відносин, які беруть участь у програмах

розвитку професійного та інших видів спорту, забезпеченні здорового способу життя людини й нації, поєднання централізації та децентралізації (територіальності) системи управління даною сферою;

– визначення конституційно-правові засади державної політики у сфері фізичної культури і спорту в Україні як комплексу принципів, функцій державної влади та місцевого самоврядування, правовий статус суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту й відповідні гарантії її здійснення;

- авторська позиція про необхідність доповнення Конституції України положенням про підтримку видатних українських спортсменів;

- пропозиція розглядати спортивну безпеку як підвид державної та міжнародної безпеки, забезпечення якої є обов'язком держави, та спортивну безпеку як результат реалізації прав людини в сфері фізкультури і спорту (вузьке розуміння);

– поняття конституційних принципів регулювання фізкультури та спорту в Україні, під якими розуміємо основні вихідні ідеї та положення, що виражають найважливіші закономірності формування правових норм у сфері врегулювання забезпечення розвитку фізичної культури, рухової активності населення й популяризації та підтримки спорту в Україні; інші.

Отримані під час написання дисертаційної роботи висновки є обґрунтованими, сформульовані положення базуються на вагомому емпіричному матеріалі. Опрацьована значна кількість наукових робіт з обраної теми, а також великий масив нормативно-правових джерел, що забезпечило високий науковий рівень даного дисертаційного дослідження.

Практичне значення одержаних А.Я.Палюхом результатів визначається їх спрямованістю на розв'язання актуальних проблем конституційного та муніципального права України. Зокрема, вони можуть бути використані у науково-дослідній сфері (наприклад, для подальшого дослідження фундаментальних проблем конституційного права, засад державної політики у сфері фізичної культури і спорту); у нормотворчій сфері (наприклад, для

розроблення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення конституційно-правового статусу суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, забезпечення прав людини в Україні у даній сфері); у правозастосовній сфері (наприклад, як підґрунтя для прийняття оптимальних і ефективних рішень органами державної влади та місцевого самоврядування, їх посадовими особами у сфері розвитку фізичної культури і спорту та забезпеченні прав людини в Україні); у навчальному процесі (наприклад, при підготовці підручників, посібників, інших навчально-методичних матеріалів, при викладанні навчальних дисциплін «Конституційне право», «Муніципальне право», «Конституційне процесуальне право», «Міжнародне право», «Права людини і міжнародні стандарти» та ін.).

Водночас, як і будь-яке інше дисертаційне дослідження, робота А.Я.Палюха містить окремі дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям для виокремлення деяких побажань чи запитань.

1. Вище зазначалося, що переважна більшість роботи побудована з застосуванням підходу «від загального до конкретного». Однак, в одному з найважливіших для розуміння авторських підходів, висновків та пропозицій підрозділів – у підрозділі 1.3. «Поняттєво-категорійний апарат сфери фізичної культури і спорту: основні конституційно-правові аспекти» (стор. 90 та подальші) автор спочатку викладає конкретно-спеціальні положення (про фізичну культуру, спорт, тощо), а вже потім – загальні положення для дослідження цього питання (про конституційно-правові засади дослідження). Це створює певне логічне протиріччя та привертає увагу при ознайомленні з дослідженням.

2. У підрозділі 2.1 автор досліджує поняття, систему і зміст конституційно-правових принципів державної політики у сфері фізичної культури і спорту (стор. 130 та подальші). Враховуючи важливість аналізованих питань для Української держави та суспільства, викликає запитання авторський погляд на те, чи доречно деякі з проаналізованих

принципів рекомендувати уважати принципами конституційного права України, або принципами сучасного українського конституціоналізму?

3. Автор цілком доречно аналізує проблематику міжнародних стандартів у сфері фізичної культури і спорту. Слід погодитись і з тим, що, враховуючи євроінтеграційні прагнення України, особлива увага приділяється документам Ради Європи та її органів з цього питання. Також це надає роботі міждисциплінарного виміру, що є особливо цінним для дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Але, так як у науці конституційного права немає єдності думок з приводу того, як розуміти поняття «міжнародний стандарт», варто було б присвятити кілька абзаців цьому питанню. Це значно полегшило б ознайомлення з текстом аналізованого підрозділу та подальших частин роботи, у яких згадуються міжнародні та європейські стандарти у сфері фізичної культури і спорту.

4. Слід погодитись з авторською логікою у тому, що Розділ 3 «Сучасне конституційно-правове регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні та зарубіжних країнах» має відкривати стисла характеристика національного конституційно-правового регулювання у цій сфері. Однак, наприкінці присвяченого цій характеристиці підрозділу 3.1 бракує 1-2 абзаців, у яких була б ёмно викладена авторська оцінка стану конституційно-правового регулювання фізичної культури і спорту в Україні.

5. Аналізуючи основні напрями удосконалення конституційно-правових засад розвитку фізичної культури і спорту в Україні, автор на стор. 307 згадує принцип субсидіарності (у контексті аналізу зарубіжного досвіду). Більше згадок про цей принцип у роботі немає, що викликає запитання – чи слід застосовувати цей принцип при проведенні в Україні відповідних реформ щодо розвитку фізичної культури і спорту? Відповідь на це питання є особливо актуальною з урахуванням такої, що наразі відбувається в Україні, децентралізації публічної влади.

Зазначені зауваження та побажання є дискусійними та рекомендаційними і в цілому не впливають на загальну високу позитивну оцінку дисертаційного дослідження А.Я.Палюха.

Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, всі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на базі особистих досліджень автора.

Опубліковані А.Я.Палюхом наукові праці повністю репрезентують зміст наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у даному дисертаційному дослідженні.

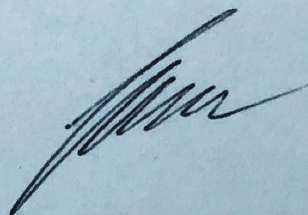
Автореферат дисертації А.Я.Палюха повно та адекватно відтворює основні положення та висновки дисертації. Їх зміст і положення, що є предметом захисту, ідентичні. І дисертація, і її автореферат виконані з дотриманням вимог сучасного українського ділового мовлення.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук і встановлені у Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а також основним вимогам чинного законодавства щодо дисертацій та авторефератів дисертацій.

На підставі вищевикладеного вважаю, що дисертація «Конституційно-правові засади державної політики у сфері фізичної культури і спорту» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові теоретично обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливу наукову проблему, яка полягає в доктринальній оцінці сучасного стану конституційно-правових засад державної політики у сфері фізичної культури

і спорту та у розробці напрямів їх подальшого удосконалення, а автор дисертації – Андрій Ярославович Палюх – за результатами і на підставі публічного захисту в установленому порядку, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

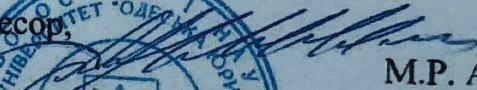
Доктор юридичних наук, професор,
проф. кафедри конституційного права
Національного університету «Одеська
юридична академія»

Н.В. Мішина

Підпис засвідчую:

Перший проректор Національного
університету «Одеська
юридична академія», д.ю.н., професор,
Заслужений юрист України

М.Р. Аракелян